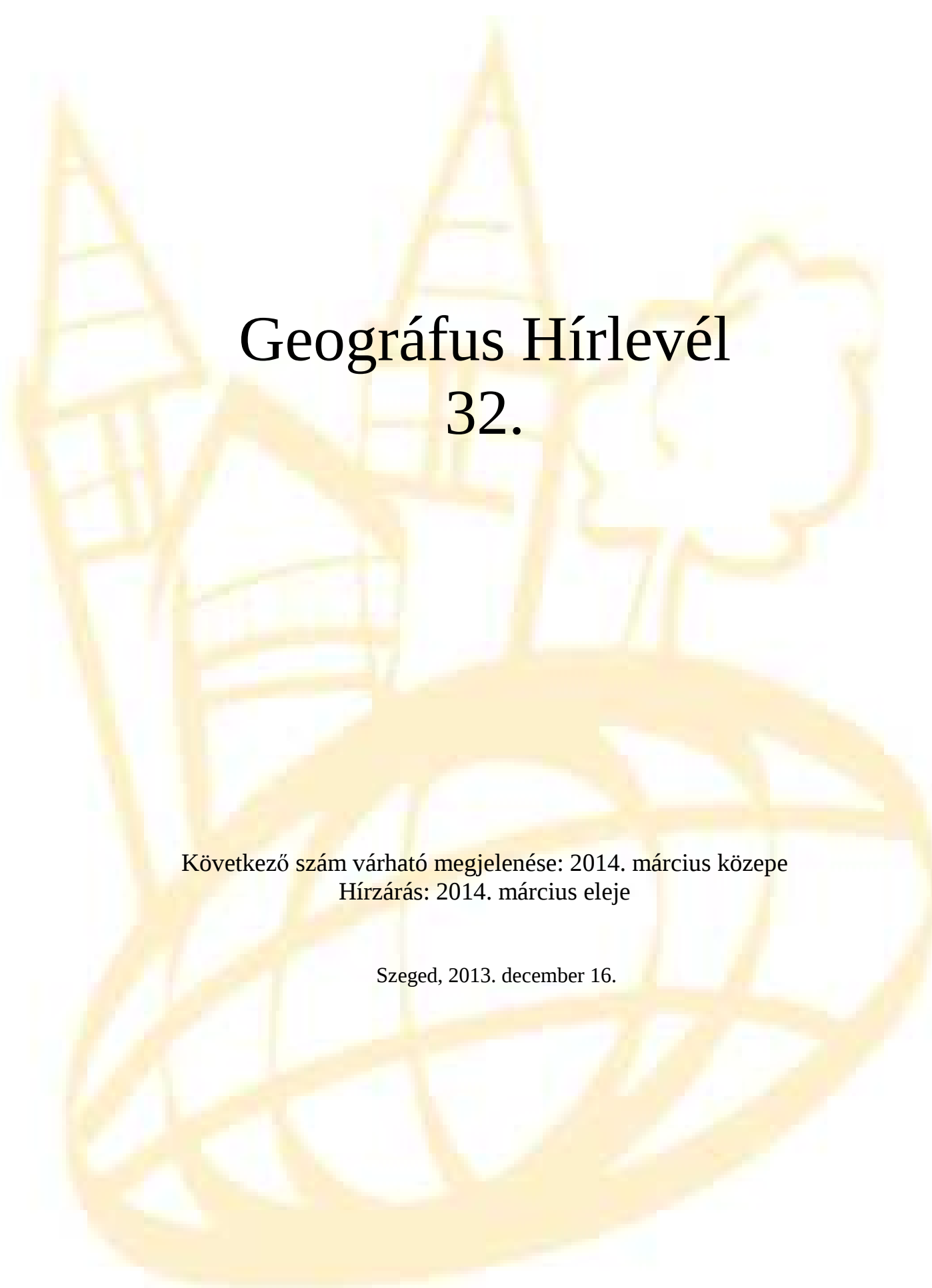

Geográfus Hírlevél 32.

Következő szám várható megjelenése: 2014. március közepe
Hírzárás: 2014. március eleje

Szeged, 2013. december 16.

Tartalom

Glossza

Egy szakmatörténeti jubileum (Mezősi Gábor, Szeged)	3
--	---

Köszöntő

Gööz Lajos 85 éves (Frisnyák Sándor, Isaszeg/Nyíregyháza)	5
Dr. Kerényi Attila 70 éves (Csorba Péter, Debrecen)	7

Beszámoló

Térinformatikai konferencia és szakkiállítás a Debreceni Egyetemen (Lóki József, Debrecen)	9
Döcögő szavak a tizenötödik, a kézdivásárhelyi Székelyföldi Geológustalálkozóról (Papp Péter, Budapest)	10
Szösszenetek a tájökológiáról (Szalma Kata, Lille)	12
Konferencia-felhívás (Kovács-Pálffy Péter, Budapest)	14

Hírek

Tudományos és oktatási események	15
--	----

Egy szakmatörténeti jubileum

A földrajzos profilú szakmai oktatásban épp két évtizede indult el a geográfusképzés. Ezzel a mai értelemben vett alapítással és indítással a cél az volt, hogy az addig földrajzos tanárképzést biztosító oklevél (és tudás) mellé piacképesebb diplomát adjunk, amely persze arról is szólt, hogy ez a szakismeret tartalmaz olyan tudást, ismereteket, amelyeket valós (jellemzően alkalmazott) munkaerő-piaci elvárásokat fogalmaztak meg. Illetve annak igazolására is szolgált, hogy ez a szakma képes valós, többek között a térbeliséggel jellemezhető problémák megoldására. Így ez a mobilis ismeretanyag és a gyakorlatorientált képzés mindennek alapját hivatott szolgálni.

A szaknak ezen profilú – a tanárképzés melletti – bővítése jelentős szemlélet-átalakítást kívánt. Ami a kialakítás oktatási szempontjait illeti, ebben az időben már többen szereztek tapasztalatot „nyugati” egyetemeken, és láthatták pl. a Németországban már az 1970-es évek eleje óta folyó hasonló képzés helyzetét (és indokoltságát). Voltak olyan országok, ahol a geográfus munkaerőpiac igazán mintaszerűen formálódott és mutatott sokak számára egy lehetséges irányt (pl. Finnország).

A geográfus tudás szakmai meg(re)formálására Magyarországon is voltak szándékok és törekvések, de a szak struktúráját, képzési szerkezetét (sok beszélgetés után) Szegeden fektettük le az 1990-es évek elején. A koncepció alapján előállított tanterv a tervezett képzést – az akkori és szegedi lehetőségek keretei között – körvonalazta (ekkor még nem kétlépcsős, úgy mint alapítás és indítás volt a rendszer alapja). Ezt a javaslatot az Oktatási Minisztérium 1992. október 15-én fogadta el. A József Attila Tudományegyetem kezdeményezéséhez az ELTE is csatlakozott. A terveknek megfelelően mindkét helyen terület- és településfejlesztő, valamint környezetkutató szakirányt indítottunk a III. évtől (a második lépcsőben). Maga a képzés 1993 szeptemberében kezdődött, a szakosodásokra 1995 ősztől kellett készen állni. Következő lépésben az intézménynek a Debreceni Egyetemmel kezdődően sorra csatlakoztak.

Így két évtized után annak ellenére, hogy a képzés mintegy 13 év után, a Bolognai rendszerhez történő csatlakozás pillanatában leállt, érdemes legalább rövid véleményt mondani arról, hogy milyen eredményűnek ítéltető meg az újonnan létrehozott geográfus szak. A személyes benyomások vegyesek, de talán inkább pozitívabbak. Az mindenestre sajnos nem állítható, hogy ez az ötéves geográfusképzés fel tudta volna venni azt a (szakmai és) munkaerő-piaci helyet, amit fejlettebb országokban látunk. Az első összegzés az lehet, hogy mintegy ezer végzett geográfus közül közel háromszázan tudtak elhelyezkedni a versenyszférában, ami mégis a szakma egyfajta elfogadását jelzi.

A vegyes érzéseknek egyfelől külső, másfelől belső oka is van. A külső az lehet, hogy a képzés nem tudott több évtizedes – rendezett körülmények közötti – pályát befutni (mint pl. Németországban), másrészt a hazai régiók általában korlátozott gazdasági képességekkel rendelkeznek, közepes-hosszabb távon sem reális a gazdasági felzárkózást a fejlett országok szintjére remélni. A szűkösebb gazdasági lehetőségek természetesen azokra a munkaerő-piaci feltételekre is hatnak, ahová a végzett geográfusokat a fejlett országokban várják, és nekik munkalehetőséget kínálnak. A sajátos gazdasági fejlődési pálya ellenére sem gondolom, hogy lehet másodosztályú szakembereket képezni, pedig ilyen szándékok voltak az elmúlt évtizedben. A végzett hallgatók elhelyezkedési lehetősége erősen függ az adott régió gazdasági helyzetétől, ahol ez jobb, ott inkább keletkezik ilyen munkahely (ezek, talán a geoinformatika irányt kivéve azért állami keretekben működőek).

Hasznosabb talán a belső gondokat átfutni, amelyek hátráltathatták ennek a képzésnek a sikerét. Nehéz erre azonban átfogó véleményt adni, mert a szakirányok mentén eltérő mértékűek a megoldandó feladatok. Az oktatott anyagunkban – miután helyesen nem akarunk másodrendű szakembereket kiengedni – a külföldi mintákat vesszük alapul. Mindez a minőség szempontjából érthető lenne, csak hogy a végzett geográfusok az országon belül más gazdasági környezetben dolgozhatnak, mint a fejlett (nyugati) államokban, ezért más súlypontú kérdésekre kell választ adni nekik itt (legalábbis a nehezen tesztelhető munkaadók ezt várják). Ez az oktatás tartalmi átforgalmazását igényelné, hogy ne a fejlett országok működési rendszeréhez, hanem a hazai viszonyokban felvetődő kérdésekre tudjanak hiteles, eladható válaszokat adni. Ennek megoldását több olyan álláspont nehezíti, amelyek azt súlykolják, hogy ők adják a releváns tudást, de ez azért nagyrészt a nem-cselekvés vonzó álláspontjának átmentése. A korábbi megvitatandó tartalmi kérdéseket persze több nagyobb probléma írja felül: az egyik, hogy az oktatásirányításnak már igen régóta kiemelt feladata lett volna a potenciális munkaadók pontos informálása, hogy a képzések milyen tudást és képességet tartalmaznak. Mire az osztatlan geográfusképzésnél (ahol szintén semmi segítséget nem kaptunk ebben az információ-továbbadásban) sziszifuszi munkával eredményeket tudtunk elérni, addigra a képzés átalakult.

A másik, hogy ezen munkaerő-piaci igények számosságának megállapítása után kiderülhet mennyi a reális esély a hazai, a külföldi álláshelyre, és milyen mértékben képzünk ebbe a szakmai rendszerbe alig illeszthető hallgatókat. (Ezek a képzőhelyek számával, kapacitásával és minőségével kapcsolatos elvégzendő diszkussziót igényelnének.)

Harmadsorban több felsőoktatási intézmény elsősorban a hallgatói létszám megtartására/növelésére törekedett ezzel a geográfusképzéssel és kevésbé gondolt annak tartalmi felépítésére. Valószínűleg a célok (a képzés céljai) sem voltak sokak számára tiszták, azok megfogalmazásában a munkaerőpiac is igen heterogén véleményeket formált. Ez az új szakmát a tanárképzés mellett kívántuk létrehozni, ami a piaci elvárások felé toltta volna el a korábbi rendszert, és a tanári hallgatói létszám csökkenésével és a professzionális irányba tanulók számának növekedésével járt volna. Most kb. ugyanide érkezünk, bajok a B és az M elhelyezkedéssel vannak, ugyanúgy ahogy a létszámában túlszaladt ötéves geográfusképzésnél láttuk.

A közel másfél évtized tanulságaként az kívánczik ide, hogy a szakma új pályát tudott nyitni a tanárképzés mellett, több esetben igazolni tudta, hogy a szakma létezik és a társadalmat, illetve a szakmát foglalkoztató kérdések tudományos megoldására is képes. A gyakorlatban ugyan már közel 300 ilyen szakember dolgozik, de azok száma, súlya jelzi, hogy nem következett be a szakmai igény remélt léptékű növekedése.

Mezősi Gábor, Szeged

Gööz Lajos 85 éves

Gööz Lajos 1928-ban Ózdon született.¹ Szülei a történelmi Abaúj-Torna vármegyében éltek, és csak 1920-ban kényszerültek Borsodba áttelepülni. Tanulmányait szülővárosában és Sárospatakon, a református gimnáziumban végezte, majd Budapesten előbb a Pedagógiai Főiskolán, azt követően az Eötvös Loránd Tudományegyetemen folytatta. A földrajz iránti érdeklődését és pályaválasztását nagymértékben befolyásolta a szülőföld, a szűkebb *tájhaza* természetvilága és pataki tanárainak személyes példamutatása. A *pataki szellemiség*: a közösség és a haza szolgálata, a folyamatos tanulás és a tudásközvetítés, az értékalkotó munka végig kísérte pályafutását és ma is meghatározza minden tevékenységét.

Gööz Lajos a tanári diplomája megszerzése után (1954) néhány évig a honvédségnél szolgált (térkép- és terepismeret oktatásával foglalkozott), majd a Geofizikai Kutató Vállalatnál dolgozott, közben tovább képezte magát (elvégezte az angol szakot és a szénhidrogének földrajza témaköréből doktorált). Sikeres és anyagilag is elismert földgáz- és kőolajkutató munkája nem elégítette ki, jövőjét a tanításban és ezzel összekapcsolódó kutató-, tudományszervező és tudományos közéleti tevékenységi körben képzelte el. Ennek megvalósulási helye – immár negyven éve – a Nyíregyházi Főiskola Földrajz Tanszéke, ahol *docens*, *főiskolai tanár*, 2005-től *professor emeritusként* foglalkozik a földrajztanár-képzéssel és tudományos kutatómunkával. 1994-ben *kandidátusi* fokozatot szerzett, majd 2000-ben – Tóth József rektor-professzor ösztönzésére – a Pécsi Tudományegyetemen *habilitált*.

A geotermikus energia, a biomassza és a megújuló energiaforrások magyarországi hasznosításával kapcsolatos kutatási eredményeiről hazai és nemzetközi konferenciákon tartott előadásokat. Kormányközi egyezmények keretében meghívott szakértő és tudományos tanácsadóként számos országban megfordult (Japán, Kína, Indonézia stb.) és több külföldi

¹ Életrajzáról és irodalmi munkásságáról bővebben: Hanusz Árpád szerk.: *Tanulmánykötet dr. Gööz Lajos professzor 80. születésnapjára*. Nyíregyháza, 2008., Gál András: *A Zempléni-hegység tudományos feltárói és gazdaság-fejlesztői*. Szerencs, 2012. pp. 72-76.

egyetemen speciális kollégiumot tartott (Wolverhampton). Figyelme, tudományos alkotó tevékenysége a magyarországi energiagazdálkodásra koncentrált, e témakörben száznál több tanulmánya és könyve jelent meg (pl. *A természeti erőforrásokról /Szabolcs-Szatmár-Bereg megye természeti erőforrásai/*. Nyíregyháza, 1999. 374 p., *The natural resources of Hungary. Towards a sustainable future*. Nyíregyháza, 2003. 137 p., *Az ember térben és időben*. 2004. 187 p., *Energetika jövőidőben /Magyarország megújuló energiaforrásai/*. Nyíregyháza, 2007. 312 p.). Mindezek mellett közreműködött a tanszék kiadásában megjelenő táj- és városmonográfiák, főiskolai tankönyvek, tanári segédkönyvek és konferencia-kötetek írásában is. Gazdag életművét állami és szakmai kitüntetésekkel (köztük a Szabolcs megyei Príma Primissima-díj adományozásával) ismerték el, Nagy-Britanniában pedig – egy regionális természetvédelmi intézet – emléktáblával öröközte meg 1992. évi látogatását.

Gööz professzor – napjainkban is gazdagodó életműve – jelentős hozzájárulás a földrajztanárképzés, a Nyíregyházi Főiskola (és jogelődje: a Bessenyei György Tanárképző Főiskola) Földrajz Tanszéke fejlődéséhez és magyar földrajztudomány eredményeihez. 85. születésnapja alkalmából – kissé megkésve – e helyen is kívánunk Gööz Lajosnak jó egészséget, boldogságot és további sikeres alkotótevékenységet.

Frisnyák Sándor, Isaszeg/Nyíregyháza

Dr. Kerényi Attila 70 éves

2013 szeptemberében születésnapj köszöntők népes csapata gratulált a Debreceni Egyetem Földtudományi Intézetében Dr. Kerényi Attila professzornak a kerek évfordulóhoz, a 70. születésnapjához. Az ünnepi esemény első részében egy több mint 1 órás „meglepetés-filmet” mutattunk be, amelyet a Tájvédelmi és Környezetföldrajzi Tanszék munkatársai készítettek mindazokkal a családtagokkal, munkatársakkal, barátokkal, akik a 70 év valamely szakaszában közeli kapcsolatban voltak az ünnepelttel, s szívesen nyilatkoztak Kerényi Attila emberi, oktatói, munkatársi arculatáról.

A szokásos hivatalos életút helyszíneit és eseményeit; vagyis a sátoraljaújhelyi indulást, a debreceni egyetemi éveket, majd a fiatal diplomás tanár encsi és szikszói pályakezdését a család segítségével sikerült olyan filmrészlettel is egyénivé konstruálni, amelyen például. ünnepelt egy atlétikai versenyén, edzésén látható, az 1960-as években. A filmben megszólaltak kollegák, munkatársak, akik 15-20 évvel ezelőtt voltak kapcsolatban az ünnepelttel, s azóta mindennapjaik újra elkanyarodtak egymástól. Természetesen külön fejezet emlékeztetett a fiatal egyetemi oktató terepi talajtani, geomorfológiai munkájára, amit a Hegyalján, a bodrogkeresztúri komplex táj kutatás során, később a bükkaljai Cserépfalu mellett végzett.

Az 1980-as évek végén bekövetkezett, a környezetvédelem felé tett szakmai irányváltás már az életpálya kiteljesedése, amely meghozta az országos tudományos elismerést, a professzori rangot, tanszék- és intézetvezetést, a doktori iskola élén eltöltött párját ritkítóan hosszú 17 évet, az országos megbízatásokat; akadémiai bizottságokban betöltött és máig folytatódó feladatokat végül a rangos kitüntetések is (Szent-Györgyi Albert díj, Pro Natura). A nagyszámú emlékező – akiknek közreműködését ezúton is köszönjük – sok közös vonást idézett fel, de legalább annyira sokszínű képet rakott össze Dr. Kerényi Attiláról, a tudósról, a kollegáról, az emberről.

A film megtekintése kellő alaphangulatot adott ahhoz, hogy fehér asztal mellett, baráti beszélgetés keretében folytatódjon az ünnepi megemlékezés. Először elhangzottak a hivatalos, de hangnemében egyáltalán nem protokolláris köszöntők a társegyetemek, tudományos intézetek részéről, amihez szép számmal csatlakoztak spontán laudációk. Reméljük az összejövétel az ünnepeltben azóta is kellemes emlékeket idéz fel, s minden résztvevő számára valódi közösségi élményt jelentett.

A geográfushoz illő ünnepi torta és az ünnepelt feladata, a felszeletelése...
(fotók: Szabó György)

Csorba Péter, Debrecen

Térinformatikai konferencia és szakkiállítás a Debreceni Egyetemen 2013. május 23–24-én

Az elmélet és a gyakorlat találkozása című **Térinformatikai konferencia és szakkiállítás** ebben az évben negyedszer került megrendezésre Debrecenben. A konferencia szervezői a Debreceni Egyetem Földtudományi Intézete, az MTA Földrajzi Tudományos Bizottság Geoinformatikai Albizottsága, az MTA DAB Környezettudományi Bizottsága, a HUNAGI és az eKÖZIG ZRT.

Megállapíthatjuk, hogy a konferencia iránti érdeklődés évről-évre fokozatosan növekszik. Az első konferencián 110 regisztrált résztvevő volt, ebben az évben az ország különböző felsőfokú intézményeiből, térinformatikával foglalkozó munkahelyeiről már 159 fő vett részt. A konferencia fontos résztvevőinek tekintettük a szakkiállítókat, akik a legújabb műszereket, illetve a munkahelyeiken előállított térinformatikai témájú alkalmazásokat, továbbá a szoftverek újabb verzióit mutatták be. Ebben az évben az egyetem Díszudvarán 10 kiállító mutatkozott be, illetve szakmai konzultációk voltak a konferencia résztvevőivel. Az egyetem főépülete előtti téren a GEODÉZIA Zrt. munkatársai mutatták be a terepjáróra szerelt térszkennerüket.

A megnyitó plenáris ülésen a résztvevőket – az előző évekhez hasonlóan – Dr. Fábián István professzor, a Debreceni Egyetem rektora és Dr. Fauszt Zoltán Debrecen város aljegyzője üdvözölte. Az üdvözlő személyek hangsúlyozták, hogy a következőekben is szívesen látnának hasonló konferenciát Debrecenben. Az üdvözlések után Dr. Márkus Béla professzor tartott szakmai előadást.

A konferencia szakmai programja a megnyitó után, 12 szekcióról, 2 poszter szekcióról, fórumról és szakkiállításból tevődött össze. A kétnapos program első estéjén a konferencia résztvevői baráti találkozón vettek részt. A konferencián készült képek a konferencia honlapján megtekinthetők, illetve letölthetők.

A 12 szekcióban 72 előadás hangzott el, amelyek a térinformatika legújabb eredményeivel és gyakorlati alkalmazásaival foglalkoztak. A 2 poszter szekcióban 15 kutatás/alkalmazás bemutatására került sor. Külön ki kell emelni a hallgatók (PhD, MSc) aktív részvételét, akik 2 szekcióban és posztereken mutatták be eredményeiket.

A konferencián elhangzott előadások tanulmányai, poszterek ismertetői 532 oldalas lektorált kötetben jelentek meg, amelyet a konferencia regisztrált résztvevői átvehettek, de a téma, illetve a konferencia iránt érdeklődők a teljes kötetet a konferencia honlapjáról letölthetik.

A konferencia honlapjának a címe:

<http://geogis.detek.unideb.hu/TKonferencia/2013/>

A konferenciát értékelés és fórum zárta, ahol a megjelent résztvevők egyrészt bíztatták a szervezőket a jövő évi konferencia szervezésére, másrészt ajánlásokat fogalmaztak meg, illetve fogadtak el.

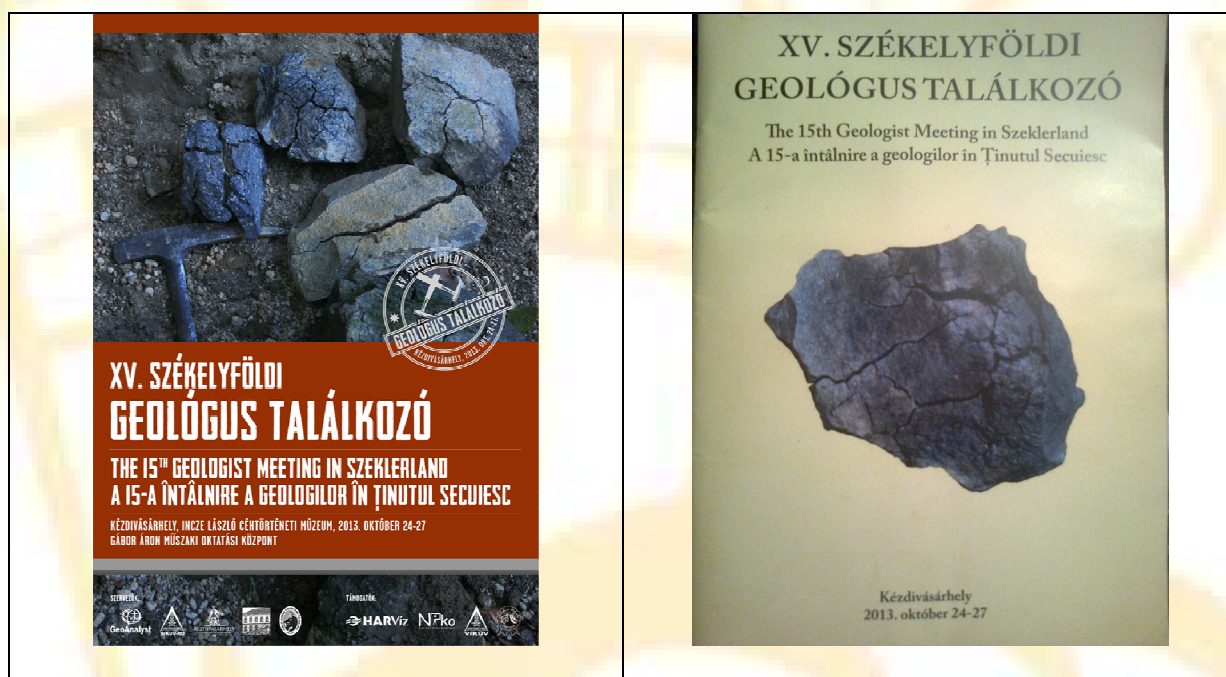
A szervezők abban a reményben fognak hozzá a 2014. évi térinformatikai konferencia szervezéséhez, hogy a különböző szakterületek mellett a geográfus kollégák még nagyobb számban vesznek részt előadásokkal, poszterekkel és ezzel is a földtudományok hírnevét növelik. A következő konferenciára szeretettel várjuk a különböző szakterületek térinformatikusait és a térinformatika iránt érdeklődő szakembereket is.

Lóki József, Debrecen,
a konferencia Szervező Bizottságának az elnöke

Döcögő szavak a tizenötödik, a kézdivásárhelyi Székelyföldi Geológustalálkozóról

Olvasóink egy része még lehet, hogy nem számolta végig a lelkes fiatal szakemberek által szervezett székelyföldi geológustalálkozók eddigi helyszíneit. Pedig ez az eredetileg még csak épphogy végzett kolozsvári diákok által Sepsiszentgyörgyön szinte amatőr módon és majdnem teljesen önköltségesen, elsősorban a helyi földtudományos kutatások előmozdítására kezdeményezett konferencia-sorozat már a 15. megrendezett alkalmához jutott el idén október végén, szinte-szinte egy időben az önkormányzatiság és a területfejlesztés érdekében szervezett Nagy Székely Meneteléssel.

Ez a rendezvény évekig nem is lépte át a hajdani Háromszék iskolavárosának „kapuját”, de azóta sikeresen „megfordult” már például Baróton, Székelyudvarhelyt, Gyergyószentmiklóson, Marosvásárhelyt – több kisebb-nagyobb városban. És így, sajátos, térségi keretek között és öntevékeny módon szervezve, jól észrevehetően másképp követte a rendszerváltoztatás után nyomban életre hívott EMT (az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) mára komoly hírnevet szerzett háromoldalú Bányászati-Kohászati-Földtani találkozójának példáját.

De akkor miben is áll ez a „másképpen”? Egyrészt a szervezők saját életkorában, tapasztalataikban-tapasztalanságukban, másrészt a kirándulások és az előadóülések előkészítésénél-rendezésénél nélkülözhetetlen teendőkhöz nekik is szükséges anyagi erőforrásokban. Ez a kezdettől érvényesnek bizonyult helyzet esetenként tudott csak változni, egyes, ilyesmire is áldozni képes önkormányzatok, cégek alkalmi segítségétől függően.

A harmadik tényező a konferencia-sorozat nevéből adódóan az Erdélynél jóval szűkebb területre kiterjedő rendezés. Évről-évre csak a történelmi Székelyföld határain belül terveznek, annak a sokarcú területnek a szakmai, gazdasági, idegenforgalmi, oktatási színvonalát igyekeznek a Találkozók, előadásai a térség önkormányzati képviselőinek is, tanároknak, szakkörvezetőknek is bemutatott példákkal – vagy éppen gondokkal – emelni.

Így volt ez most, a „kerek” tizenötödik alkalommal, Kézdivásárhelyt is, ahol (afféle ráadásképpen beiktatott „nulladik” napon) még egy kapcsolódó „MapInfo Professional”, a

legújabb térinformatikai lehetőségeket-alkalmazásokat bemutató tanfolyam is volt. Ez persze nem is meglepő, hiszen a rokonszalmák művelői, sőt akár a laikusok számára is nagyon jól használható térinformatika előbb-utóbb mindenütt megjelenik – és jobb előbb ismerni meg a „csel fogásait”, mint rohanni vagy kullogni utána később...

A Találkozó szakmai kirándulása, írhatnám, a Kézdivásárhellyel szinte szemben lévő Bodoki- és Torjai-hegység térségében, pontosabban valahol Bálványosvár mellett zajlott le, ha nem „ugrottunk” volna át legeslegelőször az Olt nyugati partjára, az ottani, sepsibükszádi kőfejtőbe, az ásványtani vizsgálatok bizonyossága szerint mélyebben és lassan kihűlt andezitek-shoshonitokat megnézni. Utána, már eléggé fent a Csomád oldalán, közelebbről a Disznyó-patak felett és persze a völgyében következett egy kenyérbombákat kereső és tanulmányozó út. Ezt követően már „csak” egy közepesen hosszú Büdös-hegyi körútra volt időnk, mely azonban szinte az összes látnivalót érintette: a forrásmész-kúpot, a torjai-büdösbarlangot, a timsós-barlangot, még a buffogó-lápot is...

A plenáris ülés szak szombaton délelőtt az udvartereiről híres város főterén, az Incze László Céhtörténeti Múzeum Dísztermében volt – és a hely természetéből adódóan a fiatal helyi vulkanitokkal foglalkozó két szakelőadással indult, melyeket Kisgyörgy Zoltán *Háromszéki borvizeskönyv* című munkájának – egy, a szakmán kívül is joggal nagy érdeklődésre számot tartó és szép kiállítású könyvnek a bemutatója követett.

Még délelőtt kezdődtek, a jelentkező előadók örömdetesesen nagy száma miatt a Céhtörténeti Múzeum két külön termében a szekció-előadások, melyek – persze kisebb ebédszünettel – este fél hét utánig tartottak. Elolvasni ebben a füzetben lehet...

Az a tény pedig, hogy (természetesen a plenáris előadások, illetve a poszterek mellett) két tucat, szép érdeklődéssel fogadott előadás hangzott el a száznál is több résztvevő előtt, magának a tizenöt éve Papucs András sepsiszentgyörgyi kollégánk erőfeszítése által és fáradozása nyomán kezdődött kicsi konferenciasorozatnak a sikerét is jelzi – azét a sorozatét, mely ma már fontos eleme több kolozsvári, csíkszeredai, budapesti professzor oktatási tervének. Várható tehát, hogy jövőre Torockón, a „nyugatra szorult” székely székben is találkozhatunk. Találkozunk tehát?

Papp Péter, Budapest

Szösszenetek a tájökológiáról

A világ egységes egészként való kezelésével az újkori tudomány megalapozását kiváltó kopernikuszi fordulat lehetővé tette a természet átfogó igazságának felfedezését. Az így már demitizálttá váló tudomány művelői számára erős érvelési pozíciót sikerült kiharcolni a kísérleti módszerek alkalmazása révén, mindez azonban egyrészt megfosztotta az amatőrök számára oly vonzerővel, glamourral rendelkező tudományos diszciplínákat attraktív jellegüktől – gondolok itt elsősorban a természettudományokra –, másrészt pedig a tudományos közösségek igen nehezen megváltoztatható paradigmákat fogadtak el. A geográfia sem kerülte el e vonzalomvesztést, és az ókori tudósok természettel kapcsolatos felismerései és revelációi, a nagy földrajzi felfedezések és a leíró jellegű földrajz lecsengésével az elmúlt évszázad közepe táján öndefiníciós válságba került.

A földrajznak ebben a kifulladás stádiumában – fél évszázaddal ezelőtt, majd a *Geográfus Hírlevél* legutóbbi számában újra – napvilágot látott Marosi-Szilárd szerzőpáros tanulmánya a jövő kutatásainak irányát szabta meg azáltal, hogy új utakat és módszereket vázolt fel, és gyakorlati célkitűzéseket fogalmazott meg a természeti földrajzi kutatások számára, továbbá elsőként határozta meg a földtudományok művelői által idegennek tekintett interdiszciplináris jellegű tudományág – a tájökológia – célkitűzéseit. Többen a tanulmány megjelenését tartják a honi tájökológiai iskolák origó pontjának.

*

A táj azon kevés geográfiai fogalom, amelynek földrajzi jellegét aligha lehet vitatni. A fogalom pontos meghatározását illető vita ellenére soha nem lehetett megkérdőjelezni, hogy a táj alapvetően földrajzi képződmény, amelynek működését, megjelenését elsősorban a geográfusok vizsgálják, kutatása elsősorban földrajzi téma, feladat – írja Csorba Péter. És mi, földrajzosok, tudjuk, hogy igaza van, annak ellenére, hogy sokan vitatják ennek az állításnak valóságtartalmát. Ez ellen szól látszólag, hogy a különféle „ökológiás” szóösszetételekkel kifejezetett speciális szakterületek kialakulása igen eltérő, mi több, váratlan eredetű genezisével találkozhatunk. Például a városökológia terminus technikus gyakorlatilag a prohibíció időszakának chicagói maffiaháborúk következményeként jött létre (lásd a Robert E. Park, Louis Wirth és Ernest W. Burgess által alapított Chicagói Városökológia Iskola történetét). Hasonlóan érdekesen alakult a Carl Troll által kreált új tudomány, a Landschaftökologie (tájökológia) története. A berlini Humboldt Egyetem gyarmati és tengerentúli földrajzát oktató professzoraként Troll 1933-1934-ben Karl Wien kíséretében bejárta Kelet- és Dél-Afrikát, majd 1937-ben Rudolf Schottenloher társaságában Etiópiában kutatott. Az Afrikában készített légi fényképek segítségével megpróbálta kiértékelni a környezet és a növényzet összefüggéseit, és ő volt, aki elsőnek felismerte a táj heterogenitását és mozaikosságát. Csorba Péternek részben igaza van: a táj első vizsgálója minden kétség nélkül geográfus volt.

*

Mint minden nemzetközi tudományos szervezetnek, a franciák megalkották a maguk nemzetközi frankofon (nem franciaországi) változatát. Létezik tehát például frankofon orvostudományi egyesület, városklimatológiai szervezet (ennek központja pont Lille-ben található), kronobiológiai társaság, vizuális művészeti szövetség, és nem utolsósorban francia nyelvű tájépítő és területrendezési szervezet. Míg a magyarban és a legtöbb nyelvben a táj (Landscape, Landschaft, landskaap stb.) szó egy tényleges természetresztletet jelent (Humboldt „földabrosza”), addig a francia *paysage* annak ellenére, hogy a *pays* (ország, vidék, terület) szó származéka, esztétikai töltéssel bír, és zömmel természetszemléletet fejez ki. Az *Encycloæpdia Universalis* XII. kötete (Paris, 1980) a *paysage* szócikk alatt csakis a művészettörténeti szempontú értékelést tartalmazza. A *Trésor de la Langue Française informatisé* (<http://atilf.atilf.fr/>) a *panorama*, a *csodás látvány* és a *kilátóhely* szinonimájaként tünteti fel, és

szintén képi-esztétikai fogalomként jellemzi. Megállapítható tehát, hogy a *táj* szó franciául szemlélt térrészletet jelent, igen jelentős mértékű képszerűséget hordoz, ezáltal e fogalom a szubjektum racionális térkonstrukcióját jelenti. Annak ellenére, hogy bevezették az *ecologie du paysage* kifejezést ez nem honosodott meg a „tájas” szemléletű geográfiában. Gyakrabban használják a *környezeti és faji igazgatás/irányítás* vagy *menedzsment* (*gestion des milieux et des espèces*) elnevezést, ami térrendezési konnotációval bír, és az ember által használt és belakott terek gazdaságossá és élhetővé alakításának elméletét és gyakorlatát jelenti. Mindezek alapján a tájértékelés részben geográfus, földtudományi feladat – amennyiben a táj ökológiai mutatóit elemzi (*pôle objectif*) –, másrészt meghaladja azt, sőt a természettudományok kereteit túllépve társadalmi-kulturális értékek vizsgálatát (*pôle subjectif*) jelenti (részletesen lásd: <http://indicateur.paysage.free.fr/fra/historique.html>).

Szalma Kata, Lille

Konferencia-felhívás

A *Magyar felfedezők és kutatók a természeti erőforrások hasznosításáért* szakmai címen kerül megrendezésre a **XII. HUNGEO Világtalálkozó** Debrecenben 2014. augusztus 19-24 között.

A találkozó fontosabb célkitűzései:

1. lehetőséget biztosítani arra, hogy a Magyarországon, a szomszédos államokban és a nagyvilágban szétszórta élő magyar földtudományi szakemberek egymás munkáját megismerhessék és támogathassák;
2. előmozdítani az egyes földtudományi szakterületek és régiók közötti együttműködést;
3. közreműködni az egységes magyar földtudományi terminológia és korszerű oktatási anyagok kidolgozásában;
4. támogatni szakmai ifjúsági programok szervezését, valamint azokhoz kapcsolódó, kiadványok megjelentetését.

A rendezvény lebonyolítási menete:

- o augusztus 20: egynapos előkirándulás Hajdúszoboszló – Tiszafüred – Tisza-tó – Hortobágyi Nemzeti Park – Tuba-tanya útvonalon;
- o augusztus 21: plenáris előadások;
- o augusztus 22: szekcióülések;
- o augusztus 23-24 között kétnapos utókirándulás az Erdélyi-szigethegységbe: Debrecen – Nagyvárad – Medve-barlang (Pietroasa) – Veresvölgy (Roşia Poieni / rézbánya) – Torda (sóbánya) – Torockószentgyörgy (szállás), majd Verespatak (Roşia Montana/ római kori bányák) – Brád (aranyműzeum) – Nagyvárad – Debrecen.

A világ sok tájáról érkező és a kiránduláson résztvevő kollégának bemutatjuk, hogyan kell értékes természeti kincseinket példaszerűen megóvni, azokat fontos turisztikai attrakcióvá képezni, ami példamutató lehet mindenki számára (Medve-barlang, tordai sóbánya, brádi aranyműzeum). Nem utolsósorban célul tűztük ki, hogy bemutassuk és felhívjuk még szélesebb körben a nemzetközi közvélemény figyelmét arra, ami Közép-Kelet-Európában történik. Időzített környezeti bombák ketyegnek térségünkben: a jelenleg is működő, Európa második legnagyobb külszíni veresvölgyi rézbányája és annak szennyvíz-tározója (folyékony kénsav, tó formájában Geamăna falu helyén, 185 m magas gát mögé szorítva!), valamint a művelésre váró Verespatak külszíni hatalmas aranybánya kérdése, ami miatt települések, tájak kerülnek veszélybe, elsősorban az arany kinyeréséért alkalmazandó ciános technológia miatt.

Kovács-Pálffy Péter, Budapest

Tudományos és oktatási események

Itthon

2014. március 18. **A geográfus útjai – Tóth József emlékkonferencia.** Pécs

Infó: tesits@gamma.ttk.pte.hu

2014. augusztus 19-24. **Magyar felfedezők és kutatók a természeti erőforrások hasznosításáért – A HUNGEO XII.-dik világtalálkozója.** Debrecen

Információ: kovacs.palffy.peter@gmail.com

2014. szeptember 2-4. **VII. Magyar Földrajzi Konferencia.** Miskolc-Lillafüred

http://www.uni-miskolc.hu/~foldrajz/Foldrajzikonferencia/magyar_foldrajzi_konferencia.html

2014. szeptember 4-6. **A talajok térbeli változatossága – elméleti és gyakorlati vonatkozások. Talajtani vándorgyűlés.** Keszthely

<http://www.georgikon.hu/hirek/felhivas-talajtani-vandorgyulesre>

2014. novembere. **Magyar Politikai Földrajz Konferencia.** Pécs

Információ: pnorbert@gamma.ttk.pte.hu

Külföldön

2014. január 27-29. **GIS Ostrava – 2014.** Osztrava, Csehország

<http://gis.vsb.cz/gisostrava/>

2014. február 2-6. **11th Symposium on the Urban Environment.** Atlanta, Egyesült Államok

<http://annual.ametsoc.org/2014/index.cfm/programs-and-events/conferences-and-symposia/11th-symposium-on-the-urban-environment/>

2014. március 9-14. **Snow Grain Size Intercomparison Workshop.** Davos, Svájc

http://www.wsl.ch/dienstleistungen/veranstaltungen/veranstaltungskalender/Snow_Grain/index_EN

2014. március 10-12. **The 8th International Technology, Education and Development Conference.** Valencia, Spanyolország

<http://iatted.org/inted/announcement>

2014. március 21-22. **Aerul și apa componentele mediului.** (A levegő és a víz – a környezet alkotói. Nemzetközi földrajzi konferencia) Kolozsvár, Románia

http://aerapa.conference.ubbcluj.ro/Circulare/circulara%20I_%202014.pdf

2014. március 27-29. **X. Kárpát-medencei környezettudományi konferencia.** Kolozsvár, Románia

<http://kt.sapientia.ro/hu>

2014. április 8-12. **Annual meeting of AAS – Behavioral and psychological responses to weather in everyday life.** Tampa, Egyesült Államok

<http://climatehistorynetwork.com/2013/09/27/cfp-behavioral-and-psychological-responses-to-weather/>

2014. április 22-23. **International Conference on Remote Sensing & GIS**. Kuala Lumpur, Malajzia
<http://www.igrsm.com/igrsm2014/>

2014. április 27 – május 2. **European Geosciences Union General Assembly 2014**. Bécs, Ausztria
<http://www.egu2014.eu/>

2014. június 8-13. **World Congress of Soil Science – Soils Embrace Life and Universe**. Csedzsú-sziget (Jeju), Dél-Korea
<http://www.20wcso.org>

2014. június 26-29. **VII. Tudomány- és Technikatörténeti Konferencia**. Szilágysomlyó, Románia
www.emt.ro

2014. július 1-4. **GI_Forum 2014: Geospatial Innovation for Society**. Salzburg, Ausztria
<http://www.gi-forum.org/>

2014. augusztus 18-22. **IGU Regional Conference: Changes, Challenges, Responsibility**. Krakkó, Lengyelország
<http://www.igu2014.org/>

2014. szeptember 22-25. **ELS 2014 - The Earth Living Skin: Soil, Life and Climate Changes**. Nova Yardenia, Olaszország
<http://www.els2014.eu/>

2014. október 14-16. **9th International Soil Science Congress on “The Soul of Soil and Civilization”**. Antalya, Törökország
<http://www.soil2014.com/>

2015. július 20-24. **9th International Conference on Urban Climate (ICUC9)**. Toulouse, Franciaország
<http://www.meteo.fr/cic/meetings/2015/ICUC9/>

IMPRESSZUM

KIADJA A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETI FÖLDRAJZI ÉS GEOINFORMATIKAI TANSZÉKE
6722 SZEGED, EGYETEM UTCA 2-6
E-mail: robi@earth.geo.u-szeged.hu
TEL: 0662-544156; FAX: 0662-544158
www.geo.u-szeged.hu
www.geography.hu
FELELŐS KIADÓ: DR. MEZŐSI GÁBOR, TANSZÉKVEZETŐ